

ВЕРХОВНЭ ГЛАВНОКОМАНДУЮЩИМ и ПРИКАЗ

Февралым и 23 1944-рэ илъэс.

№ 16.

Къалэр Москва.

Советскэ Белоруссем оккупантхэр зэфэдэ-кIэ зэлъыраукъэбзыкIыным зырагъаушъоб-гъугъ: зэкIэ пIомц хунау Гомельскэ ыкIи Полесскэ областхэр, Могилевскэ ыкIи Витебскэ областхэмэ ярайон бакIаехэр шъхьафит ашы-жыгъэх.

Джырэ кIымафэм инеблагоприятнэ условие-хэм ахэтху тидзэмэ, пым иоборонительнэ шъоблър гъэпугътгъэ инхэр зэпачи, кIымафэ кампаниэм имэзищым кыкIлоцIы советскэ чIы-гоу квадратнэ километрэ мин 200 фэдизмэ те-хакIохэр араукъэбзыкIыгъ. Красная Армием на-селенна пункт 13.000-м еху пым кыгыгырихы-жыгъ, ащ шыщэу къалэхэр 82 ыкIи мэшIоку гъогу станциехэр 320 мэхъух. Фашистскэ шъхьафимытныгъэм кыкIэлажыжыи советскэ граждэ миллион пчыгъэхэр шъхьафит ашы-жыгъэх. Мэхъанэшхо зифэ мэкъу-мэш хозий-ственнэ ыкIи промышленнэ районху, железнэ руда ыкIи марганец запас ба дэдэ зифэхэр ти Родина кыкIэлагъэхъажыгъэх. Мы экономич-ескэжIэ мэхъанэшхо зифэ районху, ахэмэ зыфэ-кIагъэхъан агу хэмилъэу пхъашу зыфэбанэш-тыгъэхэр немцэмэ ямылэжыху хуыгъэх.

Джы зэкIэмкIи нафэу шытнэ фае, гитлеровскэ Германиер къууыбытыжыи умылэжыи катас-трофэм зэрэфакIорэр. ШыпкIэ, зэо шыным иусловиехэр мы заомкIэ Германием пачэ нахь благоприятнэху шыт, блэкIыгъэ дунэе заоу, заом иапэрэ мафэхэм кыщегъэжыгъэху ыкIи ыкIэм нэсыфа ащ бэвэныгъэр фронтитIумэ ащи-шIэу зыщытыгъэм нахь. Ау шыт нахь мышIэ-ми ГерманиемкIэ минусышхоу шытыр, царскэ Россиер апэрэ заом зэрэщытыгъэм нахь, Со-ветскэ Союзэр нахь кIочIэ инэу кызырэщычIэ-кIыгъэр ары. Апэрэ дунэе заом германскэ бло-кым ипротиву фронтитIумэ держав иних ащи-заощытыгъэ — Франциер, Россиер, Англиер, США-р, Японир ыкIи Италиер. Джырэ заом Германием ылэныкIэ кIуагъэхэр Италиер ыкIи Японир арых, фашистскэ блокым Финляндие-роудуагъ, мын ыпэрэ заом Германием ипротиву заощытыгъэ Руминиер кыголгъэдэжыгъэ ыкIи джы Германием нэснэной кIуагъэхэр джы кызынэсыгъэми Советскэ Союзым ипротиву зы фронтым цэзаох, Германиер зы фронтым шы-зао хуэмэ сидигъокIи заор кыдыху зэрэщы-тыр, ыкIи ащ ифэшхъаф шыпкIэу, фронтитIумэ ащизаоу зыхуыкIэ заор кыдыхыи зэри-мылэжыгъэр историем кыыхакIэу нафэу ху-гъэу шыт. Джы нэпэрэ заом Германием ыкIочIэ лIапэс рыхылагъэху СССР-м ипротиву зы фронтым цэзаох, текIоныгъэу кыдыхыи зэри-мылэжыгъэм имызакъоу, Советскэ Союзым ивооруженнэ кIуагъэхэм яутыны чIэтэу катас-трофым ынызы гугъуагъэху хуыгъэ. Советскэ Союзым изакъоу германскэ военнэ машинэм инатиск зэрищэчыгъэм кыщымыуцоу, ау ыкIи немецкэ-фашистскэ дзэмэ поражение ин аригъэ-шыгъэмэ, тисоюзникхэмэ якIочIэ нахь инхэр кырахылау кIеоху зыхуыкIэ ыкIи гитлеров-скэ Германием ипротиву зэкIэ союзнэ государ-ствэмэ яармиехэм нахь лъэшэу ыкIи нахь инэу наступление кIашы зыхуыкIэ гитлеровскэ Гер-манием илоф нахь ушымыгъыжыи хуыгъэу.

Немецкэ-фашистскэ разбойникхэр катастро-фым зэрэжIэжыгъэхэ шIыкIэм лъыхъуху джы кIахъахы. Ахэр джыри «тотальнэ мобилиза-цием» етхъох, Германием цIыф ресурсэв илэр гухыгъэ пэтмэ. Антигитлеровскэ коалицием илагеры зэмидэжыжыныгъэ халъхэмэ ашIо-гъоу фашистскэ заправилэхэр ашIэ икIыгъэу пылтых, ыкIи ашIкIэ заор нахь кIахъ-лахыи ашIымэ ашIонгъу. Прогитлеровскэ адементхэмэ связь адашынышъ, ахэмкIэ икIэу сепаратнэ мIр е тэ тигосударствэ е тисоюзникхэм ада-шыныр хунау шытмэ, ащ пылтыху гитлеров-скэ дипломатхэм, зы нейтральнэ хэгъэгум икIы-хэмэ адрэм кIоу кIахъахы. ЗэкIэ а гитлеров-цэхэр зыпылх хэр-шэрыгъэр кIымыкIэу зэщы-кIуагъэ, сыда пIомэ антигитлеровскэ коалицием лъапсэу илэр—союзникху, гитлеровскэ Герма-ниер ащ итхъаху Европым исхэмэ зэхэ-кIутэпэнэр пшъарылъыи зыфэзышIыжыгъэхэм яинтересхэмэ якIэухуэмэ тетэу шыт. Ыджа иинтерес лъапсэху тизэфэдэу шытым СССР-м, Англием ыкIи США-м ибоевой союз мы заоу

кIорэм нахьри нахь шегъэпытэ.

Советскэ чIыгумрэ Европэм ихэгъахуэху оккупировать ышIыгъэхэмрэ гитлеровцэхэмэ жIалмэгъэ бзэджагъэху шызэрэхъэгъэ пстэумэ яблэ-лэв яфэшъуашэм гугъэлагъэпэнхэм нсы-хат къаблагъэ.

Красная Армием текIоныгъэшхохэр зифэ на-ступлениехэр ышIын езыхъэлъэкIыгъэр тинарод-нэ хозийствэ иотрасль пстэуми, советскэ цIыф-хэр гъэхъэгъэкIахэр ялэу бланэу зэрэщылажы-хэрэр ары. Советскэ Союзым итудящхэмэ про-изводственнэ текIоныгъэкIаху тылым шашIы-гъэмкIэ Красная Армием фронтмэ гъэмэфэ-лэухъанэм текIоныгъэу ащишIыгъэхэр агъэпы-тагъэх.

Типромышленности тIрабочхэм государствэм итгъэуцугъэ планхэр япаллъэ къамысызэ икIоу агъэцэкIах ыкIи шъхьадымагъэдзы, заводыкIэ-хэр, доменнэ хъакухэр ыкIи электростанциехэр кIаху атIупшы, иибжыи фэдэ къамыхуыгъэу пIолъэ кIэкIыкIэ шъхьафит ашыжыгъэ район-хэмэ оккупантхэмэ ашакIутагъэ индустриер зэтырагъэпсахыжыкIы. Рабочэ классым бланэ-гъэшхо зэрихуэу ыкIуагъэ рыхылагъэху Красная Армием ивоеннэ материальнэ база нахь нахь егъэпытэ ыкIи ашыкIэ текIоныгъэр кыдытхы-пэным нсыхат нахь къегъэблагъэ.

Советскэ крестьянствэм ашIеммэ къалэхэм-рэ апачэ гъомланхэхэр государствэм реты, про-мышленностым пачэ сырер реты, Красная Ар-миер ашIеммэ лэп-лэп нахь.

Советскэ интеллигенциер производствэм зы-зэришъобгъуным илофрэ Красная Армием ишы-кIагъэхэр ригъэгъотынымрэкIэ рабочехэмрэ мэ-кIу-мэшчышIэхэмрэ занкIэу пэщэныгъэ лэпылэгъу аргы.

Шъхьафит ашыжыгъэ районхэмэ ятудящхэр мафэ къэсмэ нахь инэу ежыхъэ шъхьафит зы-шIыжыгъэ Красная Армием лэпылэгъу фэхъух, фронтым кIотэ гъузыбэмэ, заводху ыкIи мэкъу-мэш хозийствэу зэтырагъэпсахыжыкIахэрэ япродукциехэр хэгъаху.

Советскэ наподы, тапэки ыкIуагъэ ехыла-гъэу бланэу лажкэзэ, хэгъэгум ипроизводствен-нэ кIуагъэхэр кыкIэтынышъ немецкэ-фашистскэ техакIохэр пемнIэу зэхэкIутэгъапэ зэрэхъу-ным илоф нахь кызырагъэблагъэным зэрэпы-лэтыным зы щэц халъап.

Отечественнэ заом СССР-м инаподхэр заом илофкIэ аIэ зэкIагъэху зэдэпэпIэжыху зэрэ-щышIытымрэ ыкIи тигосударствэ зэкIэ историе-рэ ахъазыгъэху шыт, дзэ формироваиякIахэр Союзнэ республикахэмэ зэпачагъэпсытмэ, нахь нахь лъэшэу Красная Армиер егъэпытэшт ыкIи ащ илэтыгъэхэмэ боевой кIоуакIахэр ахищэшт.

Товарищху красноармейцэхэр, краснофлот-цэхэр, сержантхэр, офицерхэр ыкIи генералхэр! Товарищху партизанхэр ыкIи партизанкэхэр!

Ти Отечествэ ишъхьафитныгъэ инеэзависи-мостнэ апачэ тшIырэ шъхьафитныгъэ заощом шIэ лIэблэнэгъэшхо шызэшъуагъэ. Красная Армием тэ тифэдэу заом кыкIлоцIкIэ поворот ин лэп-лэп нахь. ТыгъэпэпIэжыгъэу илэу пым текIопэным факIо. Пым зы поражением ыуж алрэ пораженлэр итэу ешIы. Ау шытми, ап джыри зэхэкIутагъэп. Гитле-ровскэ разбойникмэ якIодыгъэ кызырэсытэр алтэгъушъ ыкIи жIалмэгъэ бзэджагъэху зыфэ-дэ мыхъыгъэу, тичIыгу шызэрэхъагъэхэмэ яблэ-кIау яфэшъуашэ зэпIагъэкIэштхэр ашIэшт, ашIэ икIыгъэу хэкIыжыпIэ зымылэма яшIыкIэу сопротивлять кIашы. Ахэмэ яаужыпкIэрэ кIуа-чIэхэмэ резерватхэмэ заом кыIуагъэху, совет-скэ чIыгум изыметрэ пэпчыи зышIуагъэ къэ-кIорэ ружжэ лэп-лэп нахь.

Арэу зэрэщытмэ пачэ, гъэхъагъэу тIэ-хэр сыд фэлэзэв ичхэм, тэ нахьпэм фэ-дэу пым кIуагъэху илэми тэрэзэв васэ фэт-шIын фае, тысактын фае, зышIошIыжыгъэ, зыгъэрыхъатыныгъэ бэлэпэгъыгъэ тисатыр-мэ кIахъагъэ хуыштэп. Пым ежэ-ежыгъэху зыдэкIодэшт кIоу чIаеи зыдиджэжыгъэху заомэ историе кыыхъагъэху шытэп. Заор кыдыпхычым пачэ, пыр кIоу чIаеи епшэ-лэн ыкIи ащ еблэзын фае. Хъалэчы зы-шIын кIуагъэху кызытэмыуцоу зыхъахъозып-тыхэрэр арых нылэп пым исопротивление зэхэзыкIутэнышъ, текIоныгъэр кыдытхы-

пэным тыфэзышIэнэу шылэр.

Аш пачэ, тиармие ибоецхэр зэо Iофым зэрэфэгъэсагъэр ыкIи иком индирхэр зэо Iо-фым зэрэфэлэзэхэр тапэки нахь къэлэты-г эны фае. Красная Армием пшъарылъэу илэр—мафэ къэсмэ нахь лъагъэу зэо Iофым зэрэфэлэзэр ылатынэр, пым итактикэ зэпы-мыоу ыкIи егугъоу зэригъэшIэнэр, фэкIо-лаеу ыкIи ичэзым аш хьоршэрыгъэху зэри-хъэхэрэр кычIыгъэщыныр, пым итактикэ-мэ анахь нахь тегъэпсыхъэгъэ тактикэ апигъэуц ныр ары. Красная Армием ичаст пэрытхэмрэ исоединение пэрытхэмрэ заом-кIэ опыту ыкIи гъэхъагъэху ялэхэр зэкIэ тидзэхэмэ ахэлъэу шIыгъэн фае, зэкIэ Крас-ная Армиер, зэкIэ аш ибоецхэр ыкIи офи-церхэр джырэ военнэ наукэм иправилэ пстэ-умэ атетэ, пым еонхэм фэгъэсагъэху хуыгъэ фае.

Товарищху красноармейцэхэр ыкIи крас-нофлотцэхэр, сержантхэр, офицерхэр ыкIи генералхэр, партизанхэр ыкIи партизанкэхэр.

Красная Армиер зышIлэр илъэс 26-рэ зы-шыгъэху годовщинэм ехылагъэху привет шъосху сышъуфэгушIозэ, приказ сэшIы.

1. ЗэкIэ рядовой ыкIи сержант сосавхэм —пехотинцэмэ, минометчикмэ, артиллерис-тэмэ, летчикмэ, танкистэмэ, сапермэ, связи-стэмэ, кавалеристэмэ—заом иI фкIэ фэкIо-лайныгъэху, мастерствэу ялэр нахь тегъэ сы-хъагъэ ашIызышIын, икIоу зэо техникэ дэ-гъоу тилэр агъэфедэн, шытху зифэ тигвар-дейцэхэр зэрэохъэм фэдэу пым еонхэ, ко-мандирхэмэ яприказхэр точнэу агъэцэкIэн, дисциплинэмрэ порядкэмрэ агъэпытэн, ор-ганизованностым зыкырагъэлэтын фае.

2. Дзэ лэужыгъэ пстэухэм яофицерхэмэ ыкIи ягенералхэмэ—дзэмэ пэщэныгъэ дызэ-хъагъэным иискусствэ, маневрэ шIыным итактикэ дзэ лэужыгъэ пстэури заом шызде-гъэлэгъэнхэм илоф нахь дэгъоу алэ кыра-гъэхъан фае, гвардейскэ част ыкIи соеди-нение пэрытхэмэ зэуакIэмкIэ опыту ялэхэр нахьыбэу ыкIи нахь итгъэкIотыгъэху заом ша-гъэфедэн фае, штабхэмрэ воисковой тыл-хэмрэ ялофшIэн кул турэм ылэныкIэокIэ нахь къалэтын фае ыкIи тиразведкэ амалэу илэ пстэумкIи нахьышIу шIыгъэн ыкIи нахь зегъаушъобгъуыгъэн фае.

3. ЗэкIэ Красная Армием—пыр жыи къэщэгъэу рымыгъафэу мэшIуащэхэмрэ ма-неврэхэмрэ фэкIулау сочетать ишIыхъээ, пым иоборонэ зэкIэ икууагъэ кызылэ-убытэу зэхикIутэн, пым кIотратакэ кы-шIынышъ тинаступлениехэу ылажым пы-лэу кырихыжыгъэрэ ичэзым ытгъэкIодын, пыр ифэу кIэлъыкIэ зыхуыкIэ техникэр Iушы-жыгъэу рымыгъафэу фэкIулау кIэлъыкIон, пындзэмэ яфланхэмэ етIупшыгъэху маневрэ аришIылэн, ятыл зэпитунышъ ихъан, пым илэхэр кычухуырэин, лашэр агъэлэлын амыдэу отказ ашIымэ ыулы анхэ ыкIи ытгъэ-кIодын фае.

4. Партизанхэмэ ыкIи партизанкэхэмэ —Красная Армием лэпылэгъу зэрэфэхъухэ-рэр нахь агъэлэзын, пым иштабхэмрэ игарнизонхэмрэ агебэнэнхэ фае, ащ итыл зэхэкIутэн, икоммуникациерэ исызырэ зэхэ-гъэтэкIон фае, резервахэр кышIэн ымылэ-кIынуу ашIы фае.

5. Илъэс блэкIыгъэм советскэ государст-вэм идзэ кIуагъэхэмэ текIоныгъэ инху ашIы-гъэхэр ознаменовать шIыгъэным пачэ, Красная Армиер зышIлэр илъэс 26-рэ зыхуыгъэ мафэм' сыхъатэр 18-м. Москва, Ленин град, Киев' Д епронетриск, Гомель, Рост в топхэр гъогугоу. IофIэу зэдэхъэхэ Красная Армием шытхушхо зифэ ивойскэхэмэ салют афашIы-нуу унашIэ сэшIы.

ТIкIоныгъэшхо зифэ—Красная Армием шытхэр ыдэжэ!

Советскэ лашэм шытхэр ыдэжэ!

Типартизан ыкIи партизанкэ бланэмэ шытхэр адэжэ!

Тисоветскэ Родичэшхэр орэпсау! Ти Всесоюзнэ Коммунистическэ партией—Крас-ная Армием тIкIоныгъэ инэу илэхэр ашIы-ным кыфэзылэтыгъэху ыкIи физэхэзыща-гъэр орэпсау!

Немецкэ техакIохэмэ аджалэр зэрэфэт-хыи!

Верховнэ Главнокомандующэр Советскэ Союзым и Маршалэу И. СТАЛИН.